

Kirkko yhteiskuntarauhan takaajana – uskonto ja nationalismi Putinin Venäjällä

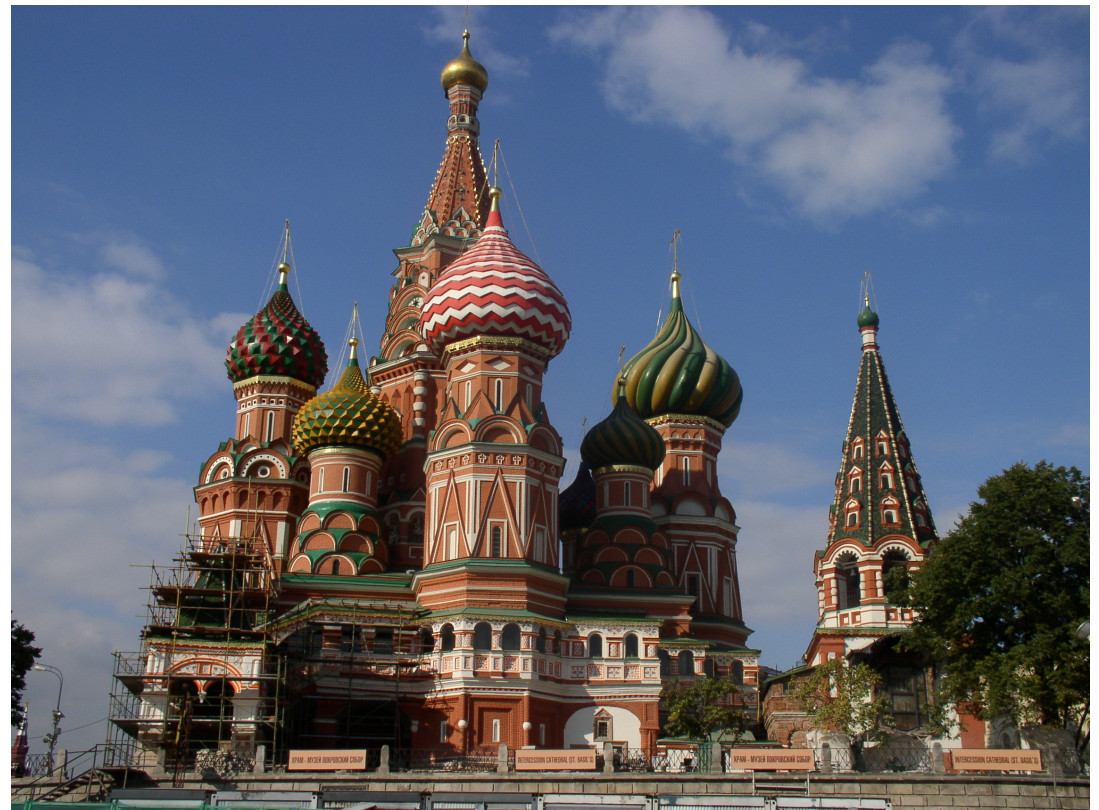
Uskonto, pyhä ja nationalismi tulevaisuudessa

20.8.2021

Elina Iskala

Sisältö

- Lyhyesti Venäjän ortodoksisen kirkon ja nationalismin suhteesta
- Näkökulmana Venäjän ortodoksisen kirkon kannanotto jumalanpilkkaan ja kirkon herjaan vuodelta 2011
- Kannanoton teemat Putinin politiikkaa vasten
- Yhteenveto

Kuva: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Russia-Moscow-Saint_Basil%27s_Cathedral-2.jpg

Kiovan Rus (879-1240)

Kuva:
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Principalities_of_Kievan_Rus%27_\(1054-1132\)_ru.svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Principalities_of_Kievan_Rus%27_(1054-1132)_ru.svg)

Ortodoksinen Venäjä

- Rus-kansan kaste vuonna 988 loi perustan kristilliselle sivilisaatiolle
 - Kristillinen identiteetti yhdisti Kiovan Rusin moninaiset kansat
 - Pyhä Rus
- *Ruski mir*
 - Uskon, perinteiden ja tapojen yhtenäisyys
 - Valtion hoivissa myös valtapoliittinen termi
- Bysantin perintö valtion ja kirkon sinfoniasta
- Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen ortodoksinen kirkon erityisasema
 - Ortodoksinen kirkko lobbasi asemaansa muiden uskontokuntien kustannuksella
- 2010-luvulta eteenpäin käänne
 - Ortodoksinen kirkko ja valtio punoutuivat yhä tiukemmin yhteen
 - Kirkon kannanotto (2011), jumalanpilkkalaki (2013), ekstremismilait (2016), ulkopolitiikan konsepti (2016), kansallisen turvallisuuden strategia (2015) + perustuslaki (2020)

Kannanotto

- The Russian Orthodox Church's Approach to Willful Public Blasphemy and Slander against the Church (*Otnošenije Russkoi Pravoslavnoi Tserkvi k namerennomu publitsšnomu bogohulstvu i klevete v adres Tserkvi*)
- Julkaistu 4.2.2011 Moskovan patriarkaatin ulkoasianosaston sivulla
- Jakautuu kolmeen osaan
 - Jumalanpilkkä ja herjaus: kirkon näkökulma
 - Jumalanpilkan ja herjauksen käsitykset maallisessa lainsäädännössä
 - Jumalanpilkan ja herjan vastustus
- Seitsemän teemaa kahdessa ryhmässä
 - Arvoyhtenäisyys
 - Yhteiskunnallinen ja yleismaailmallinen järjestys

Arvoyhtenäisyys

- Jumalanpilkkua on syntiä ja uskosta lankeamista
 - Kirkon rooli moraaliopettajana
- Herja loukkaa kristittyjen kollektiivista ihmisarvoa
 - Pyhä Rus –yhtenäisyys *Russki mir* –perinteen mukaan
 - Uskonto osana ihmisen perinteistä identiteettiä, yhteiset perusarvot
- Nykyajan sanan- ja ilmaisuvapaus oikeuttaa herjan
 - Liberaalit (länsimaiset) arvot

Yhteiskunnallinen ja yleismaailmallinen järjestys

- Jumalanpilkkua uhkaa yleistä järjestystä
 - Suojaa konservatiivisista arvoista
- Kristinuskofobia ja kirkon vastaisuus
 - Maallistumisen tuoma eksistentiaalinen uhka
- Lain tulee suojata uskovaisia ja kirkkoa
- Kannanoton viesti ortodokseille
 - Esimerkki sekä yhtenäisyys

Arvoyhtenäisyys

- Valtion kannustama kirkon asema normien asettajan (norm entrepreneur) ja perinteisten arvojen sekä moraalin opetuksen toimijana
- Ortodoksisuus kulttuurinen perintö > vähemmistöjen tukahdutettu asema
 - Perinteiset hengellis-moraaliset arvot takaavat historiallisen ja ideologisen eheyden
 - Osa Putinin yhtenäistämispolitiikkaa > mm. kansallisen turvallisuuden strategia
- *Russki mir* –pehmeä valta kirkon ja valtion apuna saavuttamaan vaikutusvaltaa Venäjän valtion rajojen ulkopuolella > perinteisten arvojen suojelija
 - Historiallinen kollektiivinen eurooppalainen kristillinen identiteetti
 - Yhtenäisyys saavutetaan kun palataan valtakulttuuriin
- Moraalinen itsemääräämisoikeus vastauksena lännen maallistumiselle

Yhteiskuntajärjestys

- Jumalanpilkkua sekä kirkon herja ovat kristillisen moraalikäsitteen vastaista ja sen rikkominen ylittää aina yhteiskuntarauhan loukkaamiseen saakka
- Esimerkiksi Pussy Riotin syytösnimikkeet ”ortodoksisen maailman vastustaminen” sekä ”valtion hengellisten perusteiden halventaminen”
 - Yksittäinen kansalainen voi olla uhkana Venäjän yhteiskunnalle, turvallisuusstrategia 2015 (Pynnöniemi 2018) > ekstremismilait
- Hengellis-moraaliset arvot ulkopoliittikan välineeksi
 - Länsimaiden geopolitiittinen taistelu, jonka päämääränä Venäjän heikentäminen
 - Hengellis-moraaliset arvot luovat yhtenäisen kansan ja vahvan valtion
- Venäjän missio vakautta ylläpitävänä voimana (Curanović 2019)
 - Käsitteet juontuu ajatukseen Venäjän ideasta idän ja lännen välisenä tasapainottajana (*katekhon*)

Yhteenveto

Lopuksi: arvoyhtenäisyys edellytys järjestyksen ylläpidolle?

Mitä kannanotto jättää huomiotta

- Kirkon tiivis osallistuminen poliittisiin asioihin herättää närää kansan keskuudessa
- Vaikka suuri osa venäläisistä identifioituu ortodoksiksi, uskonnollinen aktiivisuus on alhaista
- Myös kirkon sisällä erimielisyyksiä
- Kirkon imagon kolaukset Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen ovat muuttaneet asenteita sitä kohtaan
- Kannanotto pyrkii luomaan yhtenäistä kuvaa Venäjän uskonnollisesta ja etnisestä maisemasta, ottamatta huomioon sen monitahoisuutta

Mitä kannanotto edustaa suuremmassa mittakaavassa: kehitys lännessä?

Kannanotto vastaus pelkoon että kristinuskon merkitys hupenee sekä Venäjän nyky-yhteiskunnassa että globaalisti?

Valtion tuki kirkolle sananvapauden tukahduttamista vai ortodoksisen kirkon aseman puolustamista?

Tulevaisuudessa/nykyhetkessä: koituuko kirkon liittouma valtion kanssa sekä sen konservatiivinen politiikka sille kohtaloksi?

Kirjallisuutta

- Kannanotto (venäjäksi) <https://mospat.ru/documents/87601-otnoshenie-russkoy-pravoslavnoy-tserkvi-k-namerennomu-publichnomu-bogokhulstvu-i-klevete-v-adres-tse/> (17.8.2021)
- Agadjanian, Alexander (2017). Tradition, morality and community: elaborating Orthodox identity in Putin's Russia. Religion, State and Society, volume 45. Pages 39–40. <https://doi.org/10.1080/09637494.2016.1272893>.
- Aitamurto, Kaarina (2019). Uuden vuosituhatosen sinfonia? Ortodoksinen kirkko Venäjän politiikassa. Uskonto ja maailmanpolitiikka. Toim. Paukkunen, S., Pesonen, H. & Sakaranaho, T. Helsinki: Gaudeamus.
- Curanović, Alicja (2019). Russia's Mission in the World. Problems of Post- Communism, 66:4. Pages 253–267. DOI: 10.1080/10758216.2018.1530940.
- Engström, Maria (2014). Contemporary Russian Messianism and New Russian Foreign Policy. Contemporary Security Policy, volume 35. Pages 356–379. <https://doi.org/10.1080/13523260.2014.965888>.
- Papkova, Irina (2011). The Orthodox Church and Russian Politics. New York: Oxford University Press.
- Petro, Nicolai N. (2015). Russia's Orthodox Soft Power. Carnegie Council for Ethics in International Affairs. Rochester, NY. <https://ssrn.com/abstract=3172378>.
- Pynnöniemi, Katri (2018). Russia's National Security Strategy: Analysis of Conceptual Evolution. The Journal of Slavic Military Studies, 31:2. Pages 240–256. DOI: 10.1080/13518046.2018.1451091.
- Stepanova, Elena (2015). 'The Spiritual and Moral Foundation of Civilization in Every Nation for Thousands of Years': The Traditional Values Discourse in Russia. Politics, Religion and Ideology, volume 16. Pages 119–136. <https://doi.org/10.1080/21567689.2015.1068167>.
- Stoeckl, Kristina (2016). The Russian Orthodox Church as moral norm entrepreneur. Religion, State & Society, 44:2, Pages 132–151, DOI: 10.1080/09637494.2016.1194010.
- Østbø Jardar (2017). Securitizing "spiritual-moral values" in Russia. Post-Soviet Affairs, volume 33:3, Pages 200–216. DOI: 10.1080/1060586X.2016.1251023.

Kiitos!